

'Nederlands van vroeger'

Dit zijn de eerste activiteitsuggesties, passend bij de leerlijnen die ontwikkeld zijn bij het kader voor ontwikkeling. Voor meer informatie of tips, mail naar m.blonk@driestar-educatief.nl.

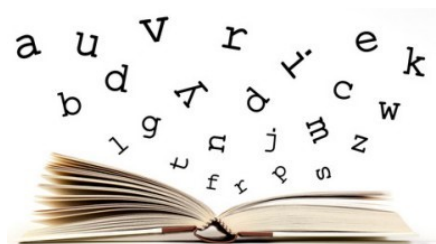
INHOUD

Opdracht	1
Leeftijd	1
Tijdsduur	2
Doelen.....	2
Begeleiding	3
Opdracht voor de leerling.....	4
Inleiding	4
Wat ga je doen?	4
Wat ga je leren?.....	4
Wat heb je nodig?	4
Hoe ga je te werk?.....	4
Informatiebronnen.....	5
Bronnen.....	5

OPDRACHT

Nederlands van vroeger

De leerling gaat zich verdiepen in de taal. De taal die vroeger werd gesproken, de taal van tegenwoordig en de toekomstige taal wordt onderzocht. Dit wordt gedaan door teksten te lezen in het Nederlands van rond 1500 en 1900. De leerlingen discussiëren daarna over het verstaan van een middeleeuwer. De leerlingen mogen bij opdracht 3 een van de opdrachten kiezen. Ze kunnen kiezen uit een tekst herschrijven, een debat voeren en het maken van een quiz over Zuid-Afrikaanse woorden.

LEEFTIJD

Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
		x

TIJDSDUUR

< 1 uur	1-2 uur	2-4 uur	4-10 uur
			x

DOELEN

Leerlijn – creatief denken

- Ik zie meerdere denkrichtingen en verander flexibel van denkrichting.
- Ik leg (onverwachte) verbanden en combineer verschillende soorten informatie tot een nieuw geheel.

Leerlijn – analytisch denken

- Ik maak vraagstukken makkelijker door ze op te delen in kleinere delen.
- Ik zoek naar meer informatie om me ergens verder in te verdiepen.
- Ik herken wat het doel van iets is, kan dit samenvatten en uitleggen aan anderen.

Leerlijn – kritisch denken

- Ik luister naar de mening van anderen voordat ik mijn mening vorm.
- Ik onderbouw mijn mening met argumenten.
- Ik stel mijn mening en ideeën bij op basis van nieuwe informatie.

Leerlijn – motivatie

- Ik kies opdrachten waarvan ik iets kan leren.
- Ik span me in voor taken die ik zelf heb gekozen.
- Ik vraag door totdat ik iets echt begrijp.
- Ik kies activiteiten die mij aanspreken en energie geven (flow).

Leerlijn – communiceren

- Ik breng iets begrijpelijk onder woorden zowel mondeling als schriftelijk.
- Ik presenteer aan anderen op een manier die past bij mij, bij de doelgroep en het doel.
- Ik wissel informatie doelgericht uit (bijvoorbeeld informeren, uitleggen, overtuigen).
- Ik luister actief, vat samen en stel vragen ter verduidelijking.
- Ik breng ideeën overtuigend over.
- Ik stel me open voor ideeën en mening van anderen.

Leerlijn – zelfinzicht

- Ik weet wat ik wil en kies daar ook voor.
- Ik houd rekening met gevoelens van mezelf en anderen.
- Ik accepteer waar ik geen invloed op heb.

BEGELEIDING

Dit is een opdracht die de leerlingen alleen en samen uitvoeren. De leerling kan vrijwel zelfstandig aan de slag gaan, de basisinformatie heeft hij. De leerling heeft op een aantal aspecten wel begeleiding nodig. De benodigde begeleiding zal per leerling verschillend zijn. De leerling heeft begeleiding nodig voor:

- Het maken van een goede en realistische planning. Overleg met de leerling over het vormgeven en plannen van de opdrachten.
- Het samenwerken met andere leerlingen. Kan de leerling zichzelf goed verwoorden richting anderen? Kan de leerling op een goede manier een discussie en debat voeren?
- Het kiezen van de juiste opdracht.
- Het voeren van een debat. Wat is een debat precies en waar moet je op letten bij het voeren van een debat.

Naast de begeleiding op de opdracht is het ook belangrijk om:

- De balans te bewaren tussen ruimte nemen en ruimte geven in het monitoren van de opdracht.
- Positieve feedback te geven op het proces van de leerling.
- Positieve betrokkenheid tonen.

OPDRACHT VOOR DE LEERLING

INLEIDING

In de middeleeuwen praatten de mensen in Nederland ook al Nederlands. Maar stel je voor dat jij een middeleeuwse Nederlander zou tegenkomen. Zou hij jou verstaan? En zou jij hem verstaan?

WAT GA JE DOEN?

Met een middeleeuwer praten gaat natuurlijk niet. Maar rond 1500 waren er al wel boeken in het Nederlands. Je gaat uitzoeken of jij zo'n oud boek kunt lezen.

WAT GA JE LEREN?

Na dit project heb je het volgende geleerd:

Je weet...

- hoe je moet uitleggen wat de verschillen zijn tussen het Nederlands van rond 1500 en het Nederlands van nu.
- hoe je moet uitleggen wat de verschillen zijn tussen het Nederlands van rond 1900 en het Nederlands van nu.
- hoe je moet uitleggen hoe taal verandert en je kunt daarvan voorbeelden geven.

Je kunt...

- discussiëren over de vraag of je een middeleeuwer zou kunnen verstaan.
- een debat voorbereiden en voeren.
- met argumenten aangeven of je taalverandering goed vindt of niet.
- een tekst herschrijven in de taal van een bepaalde periode.
- elkaar tips en complimenten geven over het werk.

WAT HEB JE NODIG?

Materialen:

- Pen en papier
- Vaardigheidskaarten
 - VK Samen en alleen denken
 - VK Discussiefiches
 - VK Luister – herhaal – reageer
- Bronnen, zelf bepalen welke

HOE GA JE TE WERK?

Opdracht 1

- Lees de teksten op het werkblad. Wat valt jullie op aan het Nederlands van rond 1500? En aan het Nederlands van rond 1900? Let daarbij goed op de taal en de spelling.
- Discussieer hierover met elkaar. Zouden jullie een middeleeuwer verstaan? En zou hij jullie verstaan? Waarom wel? Waarom niet? Gebruik hierbij de vaardigheidskaart Discussiefiches.

Opdracht 2

- Verzin minstens tien woorden die jullie opa en oma gebruikten maar die jullie nu niet meer gebruiken. Gebruik hierbij de vaardigheidskaart Samen en alleen denken.

- Verzin minstens tien woorden die jullie nu gebruiken maar niet bestonden toen je opa en oma klein waren. Gebruik hierbij de vaardigheidskaart Samen en alleen denken.
- Verzin tien woorden van nu die in 2060 verdwenen zullen zijn. Gebruik hierbij de vaardigheidskaart Samen en alleen denken.

Opdracht 3

Je kunt kiezen uit de volgende opdrachten:

1. Een moderne Mariken van Nieuwmeegen

- Lees het verhaal van Mariken van Nieuwmeegen.
- Maak twee groepen. De ene groep beschrijft het verhaal in het Nederlands van 1900, de andere groep beschrijft het in het Nederlands van 2060.
- Lees de tekst voor aan elkaar.
- Zeg minstens twee dingen die je goed vindt aan de tekst van de ander en geef ook minstens twee tips voor verbeteringen.

2. Debat over taalverandering: is het goed dat taal verandert?

- Maak twee groepen. De ene groep bedenkt argumenten waarom taalverandering goed is. De andere groep bedenkt argumenten waarom taalverandering slecht is.
- Voer een debat. Doe dit met behulp van de vaardigheidskaart Luister – herhaal – reageer.
- Houdt een stemming: is taalverandering goed of slecht?

3. Zuid-Afrikaans

- In Zuid-Afrika is rond 1500 het Nederlands ingevoerd. Zoek minstens 10 Zuid-Afrikaanse woorden die beter Nederlands zijn dan de woorden die wij gebruiken. Bijvoorbeeld: 'een braai' is Zuid-Afrikaans voor 'barbecue'.
- Maak een quiz met deze woorden.
- Speel de quiz met je klasgenoten.

INFORMATIEBRONNEN.

Bij opdracht 1:

- Werkblad: tekst 1 en 2
- [Woordenlijst middeleeuws Nederlands](#)
- [Oude kinderboeken](#) (1) (klik op 'klassiekers')
- [Oude kinderboeken](#) (2) (klik op 'jeugdliteratuur' en dan op 'kinderboeken')

Bij opdracht 3:

- [Tekst en uitleg bij Mariken van Nieuwmeegen](#)
- [Spelregels voor debatteren](#)
- [Bereid je voor op het debat](#)

BRONNEN

Website:

- <http://www.oudejeugdboeken.nl/>
- <http://boekenmuseum.nl/>
- http://www.dbnl.org/tekst/mar001mari01_01/mar001mari01_01_0008.php#7
- http://www.dbnl.org/tekst/leen006midd01_01/leen006midd01_01_0049.php
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Debatteren_\(spel\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Debatteren_(spel))
- <https://www.leerwiki.nl/financieel/werk/werknemerschap/samenwerken/debatteren/19060/debat-over-debatteren/>

Tekst 1: Mariken van Nieumeghen

Tussen 1500 en 1515 werd het verhaal van Mariken van Nieumeghen opgeschreven. Het begint zo:

Het ghebuerde dat dese heer Ghijsbrecht Mariken zijnder nichten seynden wilde in die stadt van Nieumeghen om daer te coopene tghene dat si behoefden, tot haer seggende aldus:

Mariken!

Mariken: What ghelieft u, heer oom?

Die oom: Hoort kint, slaet mijnder woorden goom:
Ghi moet nae Nimmeghen nemen u vertreck
Om ons proviande te halen; wi hebbens ghebreck,
Van keersen, van olie in die lampe te doene,
Van azine, van soute ende van enzoene
Ende van solferpriemen, soe ghi selve entcnoopt.
Daer zijn acht stuyvers; gaet henen, coopt
Te Nimmeghen van dies wi hebben breke.
Tesser nu iuyst merdachs vander weke,
Te bat suldi vinden al dat u ghereyt.

Mariken: Heer oom, tot uwer onderdanicheit
Kent mi bereet; ick wil gaen mynder strate

Opdracht:

- Onderstreep de woorden die je niet kent.
- Lees om de beurt twee regels van de tekst hardop voor aan elkaar. Luister goed. Herkennen jullie sommige woorden nu wel? Zet een tweede streep onder de woorden die onbekend blijven. Zoek van deze woorden de betekenis op.
- Zet een kronkellijntje onder de woorden die we nu ook gebruiken, maar die we anders schrijven.

Tekst 2: Tijn Uilenspiegel

Het verhaal van Tijn Uilenspiegel is van ongeveer 1900.

Hoe Thijn Uilenspiegel geboren, en driemaal op eenen dag gedoopt werd.

In het land van *Saksen*, in een dorp genaamd *Knittinge*, is *Uilenspiegel* geboren, en te *Ampe-
len* is hij gedoopt, en kreeg aldaar den naam van *Thijn Uilenspiegel*. Als hij gedoopt was, bragten

zij hem in de herberg, om met hem te gaan ver-
drinken' gelijk het daar de manier is. De vader
genaamd *Klaas Thijn*, maakte goede sier met zijn
gevaar van blijdschap, omdat hij eenen zoon
hadde.

Als de voedster dapper gedronken hadde, en
het kind naar huis wilde dragen, moest zij over
eenen brug gaan, die over een water lag, naau-
welijks had zij hare voet daarop gezet, of zij viel
met *Uilenspiegel* in het water, en zij zouden het-
den verdronken hebben, hadden zij geen hulp

Foto: <http://www.hetoudekinderboek.nl/>

Opdracht:

- Onderstreep de woorden die je niet kent en zoek ze op.
- Zet een kronkellijntje onder de woorden die we nu ook gebruiken, maar die we anders schrijven.